

3. Господарський Кодекс України. Закон України № 436-IV від 16.01.2003 (у чинній редакції від 19.08.2022). *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18. Ст. 144.
4. Цивільний Кодекс України. Закон від 16.01.2003 № 435-IV (у чинній редакції від 10.10.2022). *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.
5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11 квітня 1980 року № 995_003. *Офіційний вісник України*. 2006, № 15, стор. 438, ст. 1171, код акта 35973/2006
6. Мельник О. О. Договірне застереження про форс-мажор за цивільним законодавством України: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії, Одеса. 2018.
7. Регламент (нова редакція) засвідчення Торгово-промисловою палатою України та регіональними торгово-промисловими палатами форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили), затверджений Рішенням Президії ТПП України від 18.12.2014 № 44(5).
8. Коли відмова платити за знищене майно буде неправомірною: Консультації Редакції видань від 08.10.2014 р. *Голос України*. 2014. № 193
9. Кацюба К., Конюхова М. Форс-мажор як підстава звільнення від цивільно-правової відповідальності. *Підприємництво, господарство і право*. 1/2020, с. 4-10.

Аронст Лілія Степанівна,

*студентка 1-го курсу, факультету цивільної та господарської юстиції
113 групи Національного університету «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: *д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного
права Давидова І. В.*

ПОРУШЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Викликом для міжнародного права та для правопорядку, який функціонував усі ці роки в Україні постало вторгнення російської федерації в Україну. Агресивні дії російської федерації та її повномасштабне вторгнення на територію України змусило не лише весь державний апарат, але й суспільство перейти до оперативного функціонування в умовах воєнного правового режиму. 24 лютого 2022 року о 05:54 ранку російські війська вдерлися на територію України та почали обстріл українських міст. [1] Указом Президента Украї-

ни було затверджено Закон України про введення воєнного стану в Україні строком на 30 діб. Через постійний обстріл українських міст 15 серпня Верховна Рада України підтримала продовження воєнного стану на 90 діб до 21 листопада 2022 року. Варто розібратися, яке визначення носить в собі термін “воєнний стан”. Воєнний стан – це спеціальний правовий режим, який вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії або загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, так і територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення національної безпеки, а також тимчасове обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень. [2] Правовим підґрунтям для введення воєнного стану є Конституція України, Закон та указ Президента України про введення воєнного стану в Україні, або в інших місцевостях, який був затверджений Верховною Радою України. [2]

Пригнічення або ж утиск прав і свобод громадян під час війни це буденний перебіг подій, який спроможний трапитися в будь-якій країні. В період дії воєнного стану в країні зазнаватимуть обмеження конституційні права та свободи громадян. В умовах війни або воєнного стану підлягатимуть порушенню такі права громадян, як: права на рівність та повагу до гідності особи, право на особисту недоторканність, право на укладання шлюбу, право на громадянство, право на житло, право на справедливий суд, юридичну допомогу та захист.

Проте варто зазначити, що в умовах воєнного стану трапляються значні обмеження прав та свобод громадян. Військовослужбовці заважають, що може обмежувати або перешкоджати праву людей на вільне пересування, через введення комендантської години й вводити заборони або обмеження вільного та незалежного вибору місця проживання. Також повідомляють, що може бути введений особливий режим в'їзду та виїзду з населених пунктів, які вважаються особливо небезпечними або потрапляють під перелік небезпечних міст. Під час дії воєнного стану людина може бути позбавлена права на майно. У результаті обстрілу будівки власника або у результаті користування його майном іншої особи. Воєнний стан також передбачає можливість вторгнення в особисте життя громадян. [3] Зокрема, здійснювати

контроль засобів зв'язку, перевірку особистих речей або документів, житла та інших приміщень.

Варто зауважити, що воєнний стан може обмежувати права людей на вільний вибір праці, громадяни під час війни можуть бути залучені до суспільних або культурних робіт, які вважають корисними для країни. Впровадження трудових обов'язків також встановлюється законом. Чоловіки під час воєнного стану можуть бути призвані на військову службу, тобто підпадати під мобілізацію. Мобілізація — це комплекс заходів, який спрямований на переведення державної інфраструктури та військових сил країни у воєнний стан у зв'язку з надзвичайними умовами, які виникли всередині країни або ж за її межами. [3] Під час війни та воєнного стану заборонено проводити масові акції, мітинги та збори населення незалежно від мети.

В умовах війни незахищеним є основне право людини — право на життя, яке закріплене Конституцією України та іншими правовими документами, які мають міжнародне значення. [3]

Під час війни людина в будь-який момент може бути позбавлена життя. Вбивства й тілесні ушкодження, викрадення людей на захоплених територіях і примусове вивезення, катування та нелюдське поводження, зґвалтування та інші форми насильства — є безпосереднім порушенням як права на життя, так і прав на гідність та недоторканність особистості. Також порушення зазнають і права людини на охорону здоров'я. Це неможливість доступу до медичного обслуговування і отримання поранення внаслідок травмування під час бомбардування або обстрілу. Під час війни беззахисними є діти, які в будь-який момент можуть бути розлучені із батьками або родичами. Діти можуть бути позбавлені доступу до освітнього процесу, медицини тощо, а це вже є свідомим порушенням прав дитини, які закріплені в Конвенції ООН з прав дитини. Ніхто й не міг собі уявити що події 1945 року можуть зазнати повторення у 21 столітті. [4] Коли люди пережили всі випробування та страждання Другої Світової війни навіщо було розпочинати нову. Це немислимі діяння у 2022 році. Українці повинні захищатися від тих, у кого більше ракет та військових, але хто нажалі повністю позбавлений порядності. Міжнародні організації, створені для забезпечення та захисту прав людини, виявились безпорадними проти цієї агресії. Так більшість країн світу вводять санкції проти російської федера-

ція, але як ми бачимо в реаліях сьогодення ці санкції за весь час війни нікого не зупинили. Війна, йде вже більше 8 місяців і значна частина населення переконана, що навіть через більш тривалий час санкції країн Європи дії російської федерації проти України не зупиняться. Проте зі свого боку, захопливими є дії всіх тих людей, які не бояться виходити зі своїх домівок та йти на мітинги і говорити на весь світ, що за діяння робить російська федерація. Звичайно, це не послабить пережитий біль українців, але все ж люди несамовито почали демонструвати свою думку та своє обурення щодо існуючої ситуації, яка наразі склалась в нашій країні.

Захист права на життя в умовах війни – це не про майбутнє, це про сьогодення. З кожним новим днем нас бентежить кількість загиблих людей і зараз я кажу не лише про військових, а й про мирне населення. Сотні а то й тисячі цивільних осіб ймовірно були вбиті російськими військовими в ситуаціях, які не були пов'язані з бойовими діями. Російські солдати вбивали безпомічних місцевих громадян, якщо підозрювали їх в наданні підтримки українським військовим не лише матеріальної але й моральної інколи, або розглядали як іншу можливу загрозу. Велика кількість населення могла бути застрелена солдатами на вулицях, коли намагалися перейти дорогу чи втекти. Існували випадки коли цивільних осіб вбивали просто так ні за що. Українське населення убивали та катували, над ним морально та фізично знущалися. А це вже є порушенням не лише права на життя, права на недоторканість особистості але й права на гідність та свободу. Для мене це не просто жорстокість, – а звірство російської федерації. Ця війна поза правилами. Але особливо вражає смерть маленьких дітей. Внаслідок повномасштабного збройного вторгнення російських військ, понад 1204 дитини – загинули, 418 неповнолітніх та понад 786 були поранені, повідомляє пресслужба Офісу генпрокурора України станом на 4 жовтня 2022 року. [5] Влада зазначає, що статистика дитячої смертності і покалічення не остаточна, бо тривають бойові дії та збір нових даних. Це жахливо, як у 21 столітті могла спалахнути ця війна? На це питання поки ніхто не в змозі відповісти, але українські політики зазначають, що остаточно війна з російською федерацією, має завершитись до початку літа 2023 року. Україна не починала цю війну. Однак об'єднавшись проти супротиву довела, що все найкраще для українського суспільства – лише попереду.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Росія напала на Україну: українські міста під обстрілом, опубліковано відео ударів. *Слово і діло*. 2022. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/02/24/povyna/bezpeka/rosiya-napala-ukrayinu-ukrayinski-mista-obstrilom-opublikovano-video-udariv>
2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 28. Ст.1.
3. Конституція України від 28 червня 1996 р. //Відомості Верховної Ради України.-1996.-Розділ II.-ст.20.
4. Друга світова війна: історія та пам'ять: збірник матеріалів I Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Друга світова війна: історія та пам'ять». за ред. Р. О. Литвиненка. Вип. 1. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021-176 с.
5. Кількість загиблих українців внаслідок війни. *Радіо свобода*. 2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-dity-viyna-poranennia/32064278.html>

Безмаленко Вероніка Володимирівна,

студентка 2-го курсу факультету прокуратури

та слідства (кримінальної юстиції)

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент, професор кафедри цивільного права*
Калітенко О. М.

НАСЛІДКИ НЕВИКОНАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З моменту початку військової агресії Російської Федерації проти України було запроваджено воєнний стан згідно з Указом Президента України № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні». Ця подія відіграла велику роль у багатьох сферах життєдіяльності людини. Протягом усього часу відбулися зміни, які насамперед торкаються можливостей виконання цивільно-правових зобов'язань.

Так, першою і найбільш масштабною подією стало ухвалення Закону України від 15.03.2022 № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану». У свою чергу, це спричинило ряд змін у Цивільному кодексі. Згідно з пунктом 18 розділу про «Прикінцеві та перехідні положення» наявними змінами є те, що у період